

บทวิจารณ์หนังสือ :

- โกสอน พมวิทาน. **นิพนธ์เลือกเฟ้น 1.** เวียงจันทน์ : สำนักพิมพ์จำหน่าย สปป. ลาว. 1985. 435 หน้า.
 โกสอน พมวิทาน. **นิพนธ์เลือกเฟ้น 2.** เวียงจันทน์ : สำนักพิมพ์จำหน่าย สปป. ลาว. 1987. 547 หน้า.
 โกสอน พมวิทาน. **นิพนธ์เลือกเฟ้น 3.** เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์แห่งรัฐ. 1997. 515 หน้า.
 โกสอน พมวิทาน. **นิพนธ์เลือกเฟ้น 4.** เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์แห่งรัฐ. 2005. 549 หน้า.

อนันต์ ภูติโชติ¹ / Anin Puttichot

ในระยะเวลากว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ลาวเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ผ่านประสบการณ์ของการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม หรือการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญหลายครั้ง จากยุคอาณานิคมที่ถูกปกครองโดยจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ต่อด้วยจักรวรรดินิยมอเมริกาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผ่านการต่อสู้หลายทศวรรษเพื่อเรียกร้องเอกราช เปลี่ยนผ่านการเมืองการปกครองจากระบอบกษัตริย์ครึ่งสมัยราชอาณาจักรสู่การปฏิวัติประเทศเข้าสู่ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ในสมัยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และเข้าสู่ยุคแห่งการปฏิรูปประเทศครั้งสำคัญอีกครั้งภายหลังต้องเผชิญกับวิกฤติแห่งอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และผลสะท้อนจากการล่มสลายของกลุ่มประเทศค่ายคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก

ท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านหลายขั้นตอนและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าชื่อ “โกสอน พมวิทาน” เป็นที่ประจักษ์ในแวดวงของผู้ที่สนใจในประวัติศาสตร์และการเมืองลาวร่วมสมัยว่าเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของประวัติศาสตร์ลาวในศตวรรษที่ 20 กล่าวคือ ระหว่าง ค.ศ. 1945-1954 โกสอนเป็นแกนนำของขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวในการต่อสู้เพื่อเอกราช โดยใน ค.ศ. 1949 โกสอนเป็นผู้นำในการก่อตั้งกองลาดตระเวน กองทหารปฏิวัติกองแรกของขบวนการคอมมิวนิสต์ลาว ใน ค.ศ. 1955 ขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวภายใต้การนำของโกสอน พมวิทานได้ดำเนินการจัดตั้งพรรคประชาชนลาว หรือพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบัน

¹ อาจารย์ประจำสาขาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

โกสอนได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการใหญ่ของพรรค หลังจากที่ยุคของการคอมมิวนิสต์ลาวประสบความสำเร็จในการต่อสู้ทางการเมือง ล้มล้างการปกครองระบอบเก่า สถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 โกสอนเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนแรกของประเทศและเป็นผู้กุมอำนาจทั้งในทางการเมืองการบริหารและกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศ ในช่วงปลายทศวรรษ 1980 โกสอนยังเป็นผู้นำพาประเทศเข้าสู่ยุคแห่งการปฏิรูปที่เรียกว่า “ยุคจินตนาการใหม่” อันนำมาซึ่งการเปิดประเทศและเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจจากระบบสังคมนิยมสู่ระบบกลไกตลาด ภายหลังการอสัญกรรมของโกสอนในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1992 พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้เร่งเร่งำรงวงศ์และโฆษณา “ลัทธิบูชาโกสอน” อาทิ การสร้างหอพิพิธภัณฑสถานโกสอน พิพิธภัณฑ์ และการสร้างอนุสาวรีย์และรูปปั้นจำลองทั้งขนาดเต็มตัวและครึ่งตัวของท่านโกสอนสำหรับนำไปติดตั้งในแขวงต่างๆ ทั่วประเทศลาว รวมทั้งการจัดกิจกรรมเผยแพร่ชีวประวัติและผลงานของโกสอนในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเชิดชูบทบาทและจารึกภาพลักษณ์ของโกสอน พิพิธภัณฑ์ ในฐานะผู้นำสูงสุดให้โดดเด่น

ในบรรดางานที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อเผยแพร่ชีวประวัติและผลงานของโกสอน พิพิธภัณฑ์ “นิพนธ์เลือกเฟ้น” เป็นหนึ่งในงานนิพนธ์ชิ้นสำคัญที่สุดที่รวบรวม โอวาทปาฐกถา คำปราศรัย คำกล่าวรายงาน และข้อเขียนในวาระโอกาสต่างๆ ของโกสอน พิพิธภัณฑ์ ซึ่งผ่านการ “เลือกเฟ้น” จากพรรคประชาชนปฏิวัติ และนำมาตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม โดยมีความมุ่งหมายให้นิพนธ์เลือกเฟ้นนี้เป็นแหล่งค้นคว้าเรียนรู้ แนวทางและนโยบายของพรรค และให้สมาชิกพรรคยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ ในปัจจุบันนิพนธ์เลือกเฟ้น มีจำนวน 4 เล่ม (ผู้วิจารณ์เห็นว่าเกินไปได้ที่อาจมีการตีพิมพ์นิพนธ์เลือกเฟ้นของโกสอน พิพิธภัณฑ์ เพิ่มเติมในอนาคต) ทั้งนี้มีนิพนธ์เลือกเฟ้นจำนวน 2 เล่มที่ถูกตีพิมพ์ในยุคสมัยที่โกสอน พิพิธภัณฑ์ ยังมีชีวิต และอีก 2 เล่ม ตีพิมพ์หลังจากที่เขาถึงแก่อสัญกรรม นิพนธ์แต่ละเล่มมีประเด็นที่ถูกเลือกเฟ้นมานำเสนอไว้แตกต่างกัน ตามแต่ละช่วงเวลาของบริบททางประวัติศาสตร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

นิพนธ์เลือกเฟ้น 1 เกี่ยวกับการปฏิวัติชาติประชาธิปไตย

นิพนธ์เลือกเฟ้นเล่ม 1 เกี่ยวกับการปฏิวัติชาติประชาธิปไตย ตีพิมพ์ครั้งแรกในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1985 หรือในช่วงครบรอบ 10 ปีแห่งการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นิพนธ์ที่ถูกเลือกเฟ้นนำมาตีพิมพ์ไว้ในเล่มนี้เกือบทั้งหมดเป็นบทนิพนธ์ของไกสอนที่ผลิตขึ้นในยุคสมัยแห่งการทำสงครามปฏิวัติเพื่อปลดปล่อยประเทศลาวจากการครอบงำของมหาอำนาจต่างชาติ หรือที่ขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวเรียกว่า “ยุคสมัยแห่งการปฏิวัติชาติประชาธิปไตย” เพื่อมุ่งนำเสนอเรื่องทัศนะและแนวทางการต่อสู้ของพรรคประชาชนปฏิวัติภายใต้การนำของไกสอน พมวิหาน

ความน่าสนใจของนิพนธ์เลือกเฟ้นเล่ม 1 จึงอยู่ที่งานชิ้นนี้ได้เผยแพร่วิทัศนะทางการเมืองและแนวทางในการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของไกสอน พมวิหาน นับตั้งแต่ยุคสมัยที่ชื่อของไกสอน พมวิหาน ตลอดจนความเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวแทบไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในหมู่สาธารณชน ด้วยเหตุที่ไกสอนและพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ดำเนินการเคลื่อนไหวแบบใต้ดินภายใต้ยุทธศาสตร์ปิดลับ โดยอยู่เบื้องหลังขบวนการปะเทดลาวและแนวลาวยักซาด ซึ่งเป็นองค์กรแนวร่วมที่ดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเปิดเผยภายใต้การนำของเจ้าสุพานวง กว่า 20 ปีของการทำสงครามปฏิวัติในลาว ชื่อ บทบาทและเรื่องราวการต่อสู้ของไกสอนและพรรคประชาชนปฏิวัติลาวแทบไม่เป็นที่รับรู้ จนเมื่อขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวประสบความสำเร็จในการต่อสู้ทางการเมือง ล้มล้างการปกครองระบอบเก่า สถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้สำเร็จในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 1975 บทบาทและความสำคัญของไกสอน พมวิหานในฐานะผู้นำขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวจึงเป็นที่ปรากฏ

ตัวอย่างบทนิพนธ์ชิ้นสำคัญ อาทิ นิพนธ์เรื่อง “รายงานต่อกองประชุมใหญ่สร้างตั้งพรรคประชาชนลาว” ซึ่งเป็นบทรายงานเมื่อครั้งไกสอน พมวิหาน กล่าวต่อกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 1 หรือการประชุมเพื่อสร้างตั้งพรรคประชาชนลาว (หรือพรรคประชาชนปฏิวัติลาวในปัจจุบัน) ซึ่งจัดขึ้นในช่วงวันที่ 22 มีนาคม - 6 เมษายน

ค.ศ. 1955 ณ ฐานที่มั่นซาเหื้อ ส่วนหนึ่งของเนื้อความในบทนิพนธ์กล่าวถึง การสร้างตั้งพรรคประชาชนลาวไว้ดังนี้ “...เมื่อนี้ชาวคอมมิวนิสต์ลาวได้ดำเนิน กองประชุมใหญ่เพื่อสร้างตั้งพรรคการเมืองพรรคหนึ่งขึ้น ซึ่งเดินตามลัทธิ มาร์กซ์-เลนิน โดยใส่ชื่อว่าพรรคประชาชนลาว” พรรคนี้เป็นผู้สืบทอดภารกิจของ พรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนและมูเลอเชื้อพิละอาญาของวีรบุรุษที่ยอมเสียสละชีวิต เพื่อชาติ เป็นตัวแทนอันแท้จริงของชนชั้นกรรมกรและชาวผู้ออกแรงงาน เด็ดเดี่ยว ปกป้องสิทธิ์และผลประโยชน์อันชอบธรรมของทุกชั้นคนและประชาชนเผ่าต่างๆ ในทั่วประเทศ.” (ไกสอน พมวิหาน, 1985: 3)

หรือในนิพนธ์เรื่อง “10 ปี แห่งการก่อสร้างพรรคและชาวปีแห่งการต่อสู้ปฏิวัติ” ซึ่งไกสอนนิพนธ์ขึ้นเนื่องในโอกาสเฉลิมฉลอง 10 ปีแห่งการสร้างตั้งพรรคประชาชน ลาว และ 20 ปีแห่งการประกาศเอกราช ในปี ค.ศ. 1965 นิพนธ์ชิ้นนี้ได้เน้นย้ำถึง ความเชื่อมั่นในเป้าหมายของการปฏิวัติประเทศสู่สังคมนิยมว่าเป็นเส้นทางที่ถูกต้อง “ด้วยเงื่อนไขจุดพิเศษแห่งสภาพการณ์ของลาว พวกเราได้วางเป้าหมายต่อสู้ เพื่อสันติภาพ เป็นกลาง เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพและวัฒนาถาวร แต่ไม่ได้ หมายความว่า การต่อสู้ปฏิวัติจะหยุดอยู่เท่านั้น มันต้องก้าวขึ้นสังคมนิยม มีแต่ก้าว ขึ้นสังคมนิยมเท่านั้น พวกเราจึงจะสามารถลบล้างทุกๆ รูปการณ์กดขี่ขูดรีดได้อย่าง ลื่นเชิง ลบล้างทุกๆ กกเหง้าแห่งความอยุติธรรม ความไม่เสมอภาพ และมีแต่ก้าว ขึ้นสังคมนิยมเท่านั้น พวกเราจึงจะสามารถก่อสร้างพื้นฐานวัตถุให้แก่การสร้าง ชีวิตใหม่ที่จบงาม” (ไกสอน พมวิหาน, 1985: 38)

เนื้อหาหลักของนิพนธ์หลายชิ้นที่ถูกนำมาตีพิมพ์ไว้ในนิพนธ์เล่ม 1 ยังสะท้อนทัศนคติในการวิเคราะห์สภาพสังคม ปัญหาของประเทศลาวและแนวทางการต่อสู้ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว โดยไกสอน พมวิหาน พยายามชี้ให้เห็นว่า สภาพสังคมลาว (ในสมัยของการทำสงครามปฏิวัติ) มีความแตกต่างกันใน 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะเมืองขึ้นแบบใหม่ กึ่งศักดินา อยู่ในเขตตัวเมืองโดยเฉพาะบริเวณ ติดกับประเทศไทยซึ่งเป็นเขตที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา หรือเรียกว่า “เขตศัตรูควบคุมชั่วคราว” วัฒนธรรมเขตนี้ ถูกครอบงำด้วยวัฒนธรรมศักดินา วัฒนธรรมข้าทาสและวัฒนธรรมที่เสื่อมทรามของจักรวรรดินิยมตะวันตก วัฒนธรรม

ในเขตศัตรูควบคุมชั่วคราวจึงขยายตัวซ้ำและเป็นสัญลักษณ์แห่งกำลังปฏิบัติการถอยหลัง กตทรวง และ 2) ลักษณะประชาธิปไตยประชาชน อยู่ในเขตที่ขบวนการคอมมิวนิสต์ลาวปกครองหรือที่เรียกว่า “เขตปลดปล่อย” มีการขยายตัวตามทิศทางชาติประชาธิปไตย และเป็นสัญลักษณ์แห่งกำลังที่ก้าวหน้า

จากสภาพสังคมลาวข้างต้น ส่งผลให้ความขัดแย้งสำคัญที่เป็นต้นตอปัญหาของชาติลาว คือ ความขัดแย้งระหว่างชนลาวบรรดาเผ่ากับจักรพรรดิอเมริกา ผู้รุกรานและพวกลูกมือผู้ขายชาติอันได้แก่กลุ่มนายทุน ขุนศึก และชนชั้นศักดินา ด้วยเหตุนี้หน้าที่และแนวทางในการเคลื่อนไหวและต่อสู้ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ก็คือ 1) รวบรวมกำลังสามัคคีของประชาชนบรรดาเผ่า โคนล้มจักรพรรดิผู้รุกราน และพวกลูกมือผู้ขายชาติ และ 2) สำเร็จการปฏิวัติชาติ-ประชาธิปไตยในทั่วประเทศ เตรียมเงื่อนไขที่จำเป็นเพื่อก้าวขึ้นสังคมนิยมทำให้ประเทศลาวกลายเป็นประเทศสันติภาพ เอกราช ประชาธิปไตย เอกภาพ และวัฒนาถาวร โดยไกลสอนได้แสดงถึงความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการต่อสู้ของขบวนการคอมมิวนิสต์ลาว เช่นเดียวกับขบวนการคอมมิวนิสต์ทั่วโลก ส่วนอำนาจของจักรพรรดิอเมริกาและพวกปฏิบัติการต่อต้านการปฏิวัติจะพ่ายแพ้และสูญสิ้นอำนาจ เปรียบเหมือนตะวันคล้อยค่าที่ค่อยๆ สูญแสงไป อันเป็นเงื่อนไขและกฎเกณฑ์แห่งการขยายตัวของสังคมของโลกปัจจุบัน

นิพนธ์เลือกเฟ้น 2 เกี่ยวกับการสร้างเศรษฐกิจในสมัยข้ามผ่านก้าวขึ้นสังคมนิยม

นิพนธ์เลือกเฟ้น 2 เกี่ยวกับการสร้างเศรษฐกิจในสมัยข้ามผ่านก้าวขึ้นสังคมนิยม ตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1987 บทนิพนธ์ที่ถูกเลือกเฟ้นมาตีพิมพ์ในเล่มนี้ส่วนใหญ่เป็นบทนิพนธ์ที่ถูกผลิตขึ้นในช่วง 10 ปีแรกของการก้าวขึ้นสังคมนิยม หรือตั้งแต่ ค.ศ. 1975-1985 ประเด็นสำคัญของนิพนธ์เล่มที่ 2 คือ การนำเสนอสภาพการณ์ ความก้าวหน้า ความสำเร็จตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในระยะ 10 ปีของการก้าวขึ้นสังคมนิยมทั้งในด้านการเมือง สังคมวัฒนธรรมและด้านเศรษฐกิจ

กล่าวคือ ในด้านการเมือง นิพนธ์ฉบับนี้ประกาศถึงความสำเร็จของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวตามหน้าที่ยุทธศาสตร์ของการปฏิวัติชาติประชาธิปไตย ทำให้ประเทศได้รับการปลดปล่อยอย่างสมบูรณ์ มีอธิปไตย เอกราช เอกภาพ และผืนแผ่นดินอันครบถ้วน ไกสอนได้ชี้ว่านับจากนี้ไปสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้ก้าวเข้าสู่ “ระยะข้ามผ่านก้าวขึ้นสังคมนิยม” โดยไกสอนได้เน้นย้ำถึงจุดพิเศษในการก้าวขึ้นสังคมนิยมของลาวว่าเป็นการก้าวขึ้นสังคมนิยมโดยตรง โดยไม่ผ่านขั้นตอนขยายตัวแบบทุนนิยม

ในการก้าวขึ้นสังคมนิยมนั้น นอกจากด้านการเมืองไกสอนยังให้ความสำคัญกับแนวรบด้านวัฒนธรรม เขาแสดงความเห็นว่าหนึ่งในบรรดาปัจจัยตัดสินการก่อสร้างสังคมนิยม ก็คือต้องสร้าง “คนลาวรุ่นใหม่” ที่เป็น “คนสังคมนิยม” ดังนั้นจะต้องถือวัฒนธรรมเป็นแนวรบสำคัญของพรรค แนวทางสำคัญในการสร้างคนสังคมนิยมและวัฒนธรรมแบบสังคมนิยม คือ 1) ลบล้างร่องรอยของวัฒนธรรมแนวคิดลัทธิล่าเมืองขึ้น แนวคิดของวัฒนธรรมระบอบศักดินา อาทิ กำจัดหรือต่อต้านทุกปรากฏการณ์ของแนวคิดลัทธิเอกราช ด้านแนวคิดเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน โลภโมโทสัน กดขี่ขูดรีด ฟุ่มเฟือย และเกียจคร้าน และต้องลบล้างยึดครองประเพณีอันล้าหลังที่กีดขวางการผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และ 2) สร้างวัฒนธรรมแนวคิดสังคมนิยมที่มีลักษณะ เชิดชูน้ำใจรักชาติ รักสังคมนิยม สร้างทัศนะยมหาชน ทัศนะยมหาพระหว่างหญิงกับชาย ทัศนะยมัคคี เสมอภาพ เคารพนับถือกันระหว่างบรรดาเผ่า

สำหรับประเด็นด้านเศรษฐกิจหรือการก่อสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยมเป็นประเด็นที่นิพนธ์เลือกเฟ้นเล่มที่ 2 นี้ให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ส่วนสำคัญหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่รัฐบาลลาวต้องการอธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงของแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากในช่วงต้นที่วางเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของการก่อสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยม เพื่อเข้าสู่ “ระยะข้ามผ่าน (ทุนนิยม) ก้าวขึ้นสังคมนิยม” ด้วยแนวทางการลบล้างเศรษฐกิจนายทุนจำหน่ายและเศรษฐกิจเจ้าที่ดินศักดินา ขณะเดียวกันก็เร่งพัฒนาเศรษฐกิจของภาครัฐให้เข้มแข็ง ดัดแปลงการผลิตกิจกรรมของชาวไร่ชาวนาที่มีลักษณะ “กสิกรรมน้อย ลำหั่ง เอกเทศ”

ให้กลายเป็นการผลิตขนาดใหญ่แบบสังคมนิยมด้วยการสร้างระบบสหกรณ์และเศรษฐกิจแบบรวมหมู่ ดังในบทนิพนธ์เรื่อง “ระยะใหม่ ทิศทางใหม่ หน้าที่ใหม่และบางปัญหาพื้นฐานเพื่อรับประกันชัยชนะของสังคมนิยม” บทรายงานของไกสอนต๋องกองประชุมผลสมระหว่างสภาประชาชนสูงสุดและสภารัฐมนตรี ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1977 ที่อธิบายการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทางสังคมนิยมว่า

“เพื่อไขช่องทางให้กำลังการผลิตขยายตัว ก้าวขึ้นเพื่อละก้าวสู่การก่อสร้างสังคมนิยมให้สำเร็จผลสมบูรณ์นั้น จำต้องได้ลบล้างการพัวพันแบบคนชู้ตริคคนลบล้างภาคส่วนเศรษฐกิจของนายทุนเอกชน และตัดสร้างภาคส่วนเศรษฐกิจเอกเทศพร้อมกันนั้นก็ก่อสร้างภาคส่วนเศรษฐกิจของรัฐและเศรษฐกิจรวมหมู่ สร้างระบบการพัวพันการผลิตใหม่ด้วยสองรูปการกรรมสิทธิ์คือ กรรมสิทธิ์ปวงชนและกรรมสิทธิ์รวมหมู่” (ไกสอน พมวิหาน, 1987: 47)

อย่างไรก็ตาม การเร่งรัดเปลี่ยนผ่านเศรษฐกิจสู่สังคมนิยมพบอุปสรรคปัญหามากมาย ทำให้ในช่วงปลายทศวรรษ 1970 รัฐบาลลาวต้องผ่อนคลายความเข้มงวดของแนวทางเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมลง แม้พรรคประชาชนปฏิวัติลาวภายใต้การนำของไกสอน จะยังคงยืนยันถึงเป้าหมายในการก้าวขึ้นสู่สังคมนิยมโดยตรงโดยไม่ผ่านระยะขยายตัวของทุนนิยมก็ตาม นิพนธ์หลายชิ้นของไกสอนที่นำมาตีพิมพ์ในนิพนธ์เลือกเฟ้นเล่มที่ 2 นี้ได้สะท้อนถึงแนวคิดที่ว่ารัฐควรยอมรับในการคงอยู่ของเศรษฐกิจหลายภาคส่วนที่นอกเหนือจากเศรษฐกิจภาครัฐ เปลี่ยนทัศนคติที่ต้องการกำจัดลบล้างเศรษฐกิจทุนนิยมเป็นนำไปใช้ประโยชน์จากภาคส่วนเศรษฐกิจของระบอบทุนนิยม อาทิ นิพนธ์เรื่อง “บางปัญหารวมเกี่ยวกับสมัยข้ามผ่านก้าวขึ้นสังคมนิยม โดยไม่ผ่านระยะขยายตัวทุนนิยมอยู่ประเทศเรา” อันเป็นบทความเห็นของไกสอนต๋องกองประชุมศูนย์กลางครั้งที่ 6 สมัยที่ 3 วันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1984 ที่แสดงทัศนะว่า “การคงตัวของหลายภาคส่วนเศรษฐกิจที่ต่างกันนั้น แม่นภาวะวิสัย จุดหมายของสังคมนิยมแม่นลบล้างการชู้ตริค ลบล้างภาคส่วนเศรษฐกิจนายทุนเอกชน แต่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่ขยายตัวภายใต้รูปการณ์ทุนนิยมนั้น ไม่ใช่ชั่วอันใด ๆ ก็เป็นสัญลักษณ์เฉพาะของทุนนิยมทั้งนั้น ฉะนั้นในสมัยข้ามผ่านในบาทก้าวเดิน รัฐเผด็จการกรรมาชีพ ต้องรู้สึบทอดเอาด้านที่ต้งหน้าของชนชั้น

นายทุนซึ่งยังเป็นประโยชน์ให้แก่เศรษฐกิจและชีวิตการเป็นอยู่ เช่น ทุนรอน เทคนิค บทเรียนคุ้มครองการผลิตและธุรกิจ” (ไกสอน พมวิหาน, 1987: 231)

นิพนธ์เลือกเฟ้น 3 เกี่ยวกับการดำเนินการเปลี่ยนแปลงใหม่รอบด้านที่มีหลักการอยู่ สปป. ลาว

นิพนธ์เลือกเฟ้นเล่มที่ 3 เกี่ยวกับการดำเนินการเปลี่ยนแปลงใหม่รอบด้านที่มีหลักการอยู่ สปป. ลาว ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1997 ภายหลังจากการสัณนิเทศของไกสอน 5 ปี บทนิพนธ์ที่นำมาตีพิมพ์ในเล่มนี้เป็นนิพนธ์ที่ถูกผลิตขึ้นภายหลังจากที่รัฐบาลลาวภายใต้การนำของไกสอน ได้ตัดสินใจเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศใหม่นับตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1980 ที่เรียกว่า “จินตนาการใหม่” อันนำมาซึ่งการเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจจากแนวทางสังคมนิยมสู่ระบบกลไกตลาด (ภายใต้การกำกับดูแลและการควบคุมของรัฐ) และการเปิดประเทศสู่ประชาคมโลก หลังจากประจักษ์ชัดถึงความล้มเหลวของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามแนวทางสังคมนิยมและผลสะท้อนจากการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในค่ายยุโรปตะวันออก เนื้อหาและประเด็นนำเสนอหลักของนิพนธ์เล่มนี้จึงมุ่งเน้นที่การอธิบายถึงแนวทางการเปลี่ยนแปลงประเทศสู่ “จินตนาการใหม่” ภายใต้อำนาจของไกสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง

สำหรับในด้านเศรษฐกิจ บทนิพนธ์หลายชิ้นในเล่มนี้สะท้อนถึงการยอมรับอย่างชัดเจนถึงความผิดพลาดของ “จินตนาการเก่า” ในการวางเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาประเทศด้วยการก้าวขึ้นสู่สังคมนิยมโดยตรง ไม่ผ่านระยะขยายตัวของทุนนิยม ซึ่งได้ส่งผลในทางลบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น นิพนธ์เรื่อง “บางปัญหาเกี่ยวกับจินตนาการทฤษฎีที่ต้องเชื่อมโยงให้ลึกซึ้งและเป็นเอกภาพในการกระทำ” บทความความเห็นของไกสอนต่อกองประชุมครบคณะครั้งที่ 7 ของคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค เมื่อวันที่ 30 มกราคม ค.ศ. 1989 ที่อธิบายถึงการเปลี่ยน “จินตนาการ” และแนวทางในการก้าวขึ้นสู่สังคมนิยมจากตัวแบบหรือจินตนาการเก่า สู่จินตนาการใหม่ว่า “...ในเมื่อก่อนพวก

เรากล่าวว่า การปฏิวัติของพวกเราในระยะใหม่คือสมัยข้ามผ่านขึ้นสู่สังคมนิยมโดยไม่ผ่านทุนนิยม มาเดียนั้นบนพื้นฐานจินตนาการใหม่และเริ่มจากพฤติกรรมของประเทศเรา พวกเราได้มีข้อสรุปว่า การปฏิวัติของประเทศเราในระยะใหม่ก็คือระยะแห่งการปรับปรุง ขยายและบูรณะระบอบประชาธิปไตยประชาชน ข้ามผ่านขึ้นสู่สังคมนิยมเพื่อละก้าว ...ระบอบสังคมนิยมตามตัวแบบเก่านั้นแน่นหนักเกินไปถึงระบอบกรรมสิทธิ์รวมและการคุ้มครองแบบรวมศูนย์เกินควร จากนั้นจึงเป็นการจำกัดประชาธิปไตยของส่วนบุคคลและกดหน่วงกำลังการขยายตัวของการผลิตความรู้ใหม่เกี่ยวกับธาตุแท้ของสังคมนิยมมีดังนี้ ; สังคมนิยมคือการปลดปล่อยทั่วทั้งสังคม ปลดปล่อยกำลังการผลิต ปลดปล่อยแต่ละคนที่เป็นสมาชิกของวงศาคณาญาติ ไปเคียงคู่กับการปลดปล่อยวงศาคณาญาติแห่งชาติทั้งหมด...” (โกสอน พมวิหาน, 1997: 321-323)

ในการอธิบายเรื่องการเปลี่ยน “จินตนาการใหม่” ของประเทศลาวว่าจำเป็นต้องผ่านระยะของการขยายตัวของระบอบทุนนิยมก่อนนั้น โกสอนยืนยันว่ามิได้เป็นการหันเหไปจากหลักการของสังคมนิยม โดยโกสอนพยายามชี้แจงโดยอ้างอิงถึงแนวคิดของเลนินว่า ระบอบทุนนิยมเป็นเส้นทางที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในการก้าวไปสู่ระบอบสังคมนิยมอันเป็นเป้าหมายและขั้นตอนสุดท้าย “เพราะทุนนิยมแห่งรัฐผ่านการเตรียมทางด้านวัตถุที่ครบถ้วนกว่าหมู่ให้แก่สังคมนิยม แม้ห้องรอกทำเข้าสู่สังคมนิยม แม้ขั้นบันไดประวัติศาสตร์ที่ไม่มีขั้นอื่นอีกอยู่ระหว่างกลางตามเลนินในเงื่อนไขเศรษฐกิจหลายภาคส่วน การขยายตัวของทุนนิยม แม้สิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นต้องมีวิธีการอันถูกต้อง เพื่อหันทิศการขยายตัวดังกล่าวไปตามเส้นทางทุนนิยมแห่งรัฐ จากนั้นจึงหันทิศทุนนิยมแห่งรัฐไปสู่สังคมนิยม” ดังที่ปรากฏใน นิพนธ์เรื่อง “เนื้อในเศรษฐกิจ-สังคมของระบอบประชาธิปไตยประชาชน” บทความเห็นของโกสอนที่กล่าวต่อกองประชุมครบคณะ ครั้งที่ 10 ของคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค สมัยที่ 4 (วันที่ 3 มกราคม ค.ศ. 1991)

แม้จะมีการเปลี่ยนจินตนาการในด้านเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง แต่สำหรับการปฏิรูปประเทศในด้านการเมืองนั้น โกสอนได้เน้นย้ำถึงความค่อยเป็นค่อยไปของการปฏิรูปทางการเมือง โดยให้ถือเอาความผิดพลาดของประเทศสังคมนิยม

ในยุโรปตะวันออกเป็นบทเรียน ดังเช่นในบทนิพนธ์เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงใหม่ระบบการเมือง” บทความเห็นของไกสอนที่กล่าวต่อกองประชุมคณะมนตรีของคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค สมัยที่ 4 (วันที่ 3 มกราคม 1991) ที่ว่า “...ความผิดพลาดใหญ่หลวงกว่าหมี คือในการเปลี่ยนแปลงใหม่ระบบการเมืองไม่ได้ถือเอาปัญหาการเมืองเป็นแกน ไม่ไปตามทิศเพิ่มทวีปบทบาทการนำพาของพรรคในทศวรรษ ในหลายประเทศ (เช่น สหภาพโซเวียต บรรดาประเทศยุโรปตะวันออก) ได้มีการปฏิรูประบบการเมืองไปตามทิศหลายพรรคหลายเค้า เปิดกว้างประชาธิปไตยอย่างไม่มีหลักการ ปฏิเสธหลากหลายผลต่างๆ ของการปฏิวัติ จากนั้นจึงพาไปถึงหลุดพ้นบทบาทการนำพาของพรรคลง ละทิ้งบทบาทการนำพาของพรรคต่อสังคม แยกบรรดาเครื่องมือของระบบการเมืองออกจากการนำพาของพรรคและการคุ้มครองของรัฐ ทำให้เครื่องมือต่างๆ ขาดความศักดิ์สิทธิ์เป็นกาวๆ ...ปล่อยให้บรรดาพรรคฝ่ายค้านจัดตั้งพวกปฏิกริมาโจมตีพรรค โคนล้มอำนาจการปกครอง เปลี่ยนจากระบอบสังคมนิยมมาเป็นระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย นี่คือนิทรรศการที่ยังสดๆ ร้อนๆ และเจ็บแสบที่สุด ศัตรูของพวกเราได้ไตร่ตรองล่วงหน้าไว้ว่าในเมื่อเครื่องมือแห่งอำนาจรัฐหากถูกเปิดออกจากการกำมือแล้ว บรรดาพรรคคอมมิวนิสต์อยู่ยุโรปตะวันออกจะถูกแตกทำลายในกระแสแรกของการต่อสู้ทางการเมืองแบบเปิดเผย” (ไกสอน พมวิหาน, 1997: 472)

นิพนธ์เลือกเฟ้น 4 เกี่ยวกับการสร้างและขยายระบอบประชาธิปไตยประชาชน

นิพนธ์เลือกเฟ้นเล่มที่ 4 เกี่ยวกับการสร้างและขยายระบอบประชาธิปไตยประชาชน ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2005 แม้นิพนธ์เล่มนี้จะเป็นการรวบรวมเอาบทนิพนธ์ในวาระโอกาสต่างๆ หลายยุคสมัยของไกสอน พมวิหาน โดยที่บางส่วนเป็นนิพนธ์ที่ผลิตขึ้นนับตั้งแต่ยุคต้นของการปฏิวัติประเทศสู่ระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ แต่ประเด็นหลักของนิพนธ์เลือกเฟ้นส่วนใหญ่ที่นำมารวบรวมไว้ในเล่มที่ 4 นี้ยังคงสืบต่อจากนิพนธ์เลือกเฟ้นเล่มที่ 3 ที่เป็นเรื่องการอธิบายการปฏิรูปประเทศภายใต้จินตนาการใหม่ ซึ่งไกสอนเรียกว่าเป็น “ระยะแห่งการสร้างและขยายระบอบ

ประชาธิปไตยประชาชน” โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของแนวทางการปฏิรูปทางด้านการเมือง เป็นประเด็นที่ได้รับการเน้นย้ำเป็นพิเศษ ยกตัวอย่างเช่น

นิพนธ์เรื่อง “จุดพิเศษของประเทศเราในระยะต้นแห่งการสร้างและขยายระบอบประชาธิปไตยประชาชน” บทความเห็นของไกสอนต๋อกองประชุมคณะบริหารงานศูนย์กลางพรรค ในเดือนมกราคม ค.ศ.1991 ซึ่งเขาได้ชี้แจงถึงการยึดมั่นในอุดมการณ์สังคมนิยมว่า “มีคนจำนวนไม่น้อยเข้าใจและคิดว่าการสร้างระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็นการปะละอุดมคติสังคมนิยม พรรคเรายืนยันอย่างเด็ดขาดว่า อุดมคติและจุดหมายสังคมนิยมแม้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง อุดมคติของพวกเราแม้สังคมนิยม... (ไกสอน พมวิหาน, 2005: 381) ในบทนิพนธ์ชิ้นนี้ไกสอนยังได้ทำความเข้าใจการสร้างระบอบประชาธิปไตยประชาชน ว่ามีความแตกต่างจากประชาธิปไตยแบบนายทุนของประเทศทุนนิยม โดยอ้างอิงจากแนวคิดของเลนินที่ว่า “ระบอบประชาธิปไตยประชาชนของพวกเรา แตกต่างทางด้านธาตุแท้กับระบอบประชาธิปไตยนายทุน เลนินได้ให้ข้อสังเกตว่า บรรดาระฐุนายทุนมีรูปการแตกต่างกันที่สุด แต่ธาตุแท้ของมันเหมือนกันเดียว คือเผด็จการของนายทุน ซึ่งในนั้นชนชั้นนายทุนได้เป็นเจ้าของสังคม กรรมสิทธิ์ปกครอง ดกลงแนวทางนโยบายต่างๆ รับใช้ผลประโยชน์ให้แก่ชนชั้นนายทุนของพวกเขาเป็นต้นต่อ ระบอบประชาธิปไตยประชาชนของพวกเรา คือระบอบของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศชาติอย่างแท้จริง...จากการขยายระบอบประชาธิปไตยประชาชนถึงการสร้างสังคมนิยม คือเส้นทางที่ต่อเนื่องกันตามบาทก้าวเดินแต่ต่างหาสูง ภายใต้การนำพาของพรรคเรา” (ไกสอน พมวิหาน, 2005: 383)

จากการพิจารณาบทนิพนธ์ทั้งที่ปรากฏในนิพนธ์เลือกเฟ้นในเล่มที่ 3 และเล่มที่ 4 ผู้วิจารณ์ตั้งข้อสังเกตว่า การปฏิรูปประเทศสู่ทิศทางและจินตนาการใหม่ในประเทศลาวที่ไกสอน พมวิหาน เป็นผู้ผลักดันนั้นน่าจะก่อให้เกิดคำถามและข้อสงสัยหรืออาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิดในหมู่สมาชิกพรรคประชาชนปฏิวัติลาวจำนวนไม่น้อยว่า “จินตนาการใหม่” จะเป็นการหันหลังให้กับอุดมการณ์สังคมนิยมเปลี่ยนประเทศไปสู่ทิศทางของทุนนิยมประชาธิปไตย เช่นเดียวกับการใช้คำเรียกยุคสมัยว่า “ระยะแห่งการสร้างและขยายระบอบประชาธิปไตยประชาชน” บ่อยครั้ง

ก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่สร้างความสับสนและความคับข้องใจว่าจะนำไปสู่การเปิดกว้างทางการเมืองจนอาจนำมาซึ่งการล่มสลายของอำนาจทางการเมืองของพรรคประชาชนปฏิวัติแบบเดียวกับที่เกิดขึ้นในประเทศสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก ไกสอนจึงจำเป็นต้องออกมาทำความเข้าใจต่อสมาชิกพรรคบ่อยครั้งถึงการยึดมั่นในอุดมการณ์สังคมนิยม เช่นเดียวกับการตีพิมพ์นิพนธ์ที่แสดงถึงทัศนะทางการเมืองของไกสอน ดังข้างต้นอาจเป็นดังการผลิตซ้ำทัศนะของไกสอน เพื่อแสดงจุดยืน (ซ้ำแล้วซ้ำอีก) ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวว่าสังคมนิยมยังคงเป็นเป้าหมายที่ไม่แปรเปลี่ยนไปและด้วยเหตุนี้พรรคประชาชนปฏิวัติลาวจึงยังคงดำรงความชอบธรรมในการสืบต่อการครองอำนาจรัฐเพื่อนำพาประเทศไปสู่จุดหมายที่ได้ขีดไว้

บทส่งท้าย

“นิพนธ์เลือกเฟ้น” เป็นงานนิพนธ์ชิ้นสำคัญที่รวบรวม โอวาท ปาฐกถา คำปราศรัย คำกล่าวรายงานและข้อเขียนในวาระโอกาสต่างๆ ของ ไกสอน พมวิหาน ผู้นำทางการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์ลาวในช่วงศตวรรษที่ 20 ผู้ซึ่งนำพาประเทศลาวก้าวเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านทางประวัติศาสตร์ จากยุคสมัยของการปฏิวัติชาติประชาธิปไตย สู่สมัยข้ามผ่านก้าวขึ้นสังคมนิยม และสู่ยุคของการปฏิรูปประเทศในยุคจินตนาการใหม่ หรือสมัยแห่งการสร้างและขยายระบอบประชาธิปไตยประชาชน

“นิพนธ์เลือกเฟ้น” สำหรับพรรคประชาชนปฏิวัติลาว มีความมุ่งหมายให้เป็นแหล่งอ้างอิงเรียนรู้ค้นคว้าถึงแนวนโยบายของพรรคและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติ หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของการจดจรรีบบทบาทและภาพลักษณ์การเป็นผู้นำสูงสุดของไกสอน พมวิหาน ให้โดดเด่น เพื่อเชื่อมต่อการสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคประชาชนปฏิวัติลาวผู้ผูกขาดการครองอำนาจรัฐลาวในปัจจุบัน

“นิพนธ์เลือกเฟ้น” สำหรับผู้ที่สนใจในประวัติศาสตร์การเมืองลาวร่วมสมัย เป็นงานนิพนธ์ที่ช่วยฉายภาพพัฒนาการความเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจ สังคม การเมืองของลาวในยุคปัจจุบัน เป็นงานนิพนธ์ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธศาสตร์

นโยบายและแนวทางในการพัฒนาประเทศของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว สะท้อนทัศนะทางการเมือง วิธีการอธิบายและการให้เหตุผลต่อความเปลี่ยนแปลงของรัฐลาวในแต่ละบริบทของช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์

“นิพนธ์เลือกเฟ้น” จึงเป็นงานนิพนธ์ชิ้นสำคัญที่สุดชิ้นหนึ่งในการศึกษาทำความเข้าใจพัฒนาการของสังคมการเมืองลาวร่วมสมัย ทั้งในยุคที่มีและยุคที่ไร้ผู้นำที่ยิ่งใหญ่ ชื่อ “ไกสอน พมวิหาน”

เอกสารอ้างอิง

- ไกสอน พมวิหาน. (1985). **นิพนธ์เลือกเฟ้น 1**. เวียงจันทน์ : สำนักพิมพ์จำหน่าย สปป. ลาว.
- ไกสอน พมวิหาน. (1987). **นิพนธ์เลือกเฟ้น 2**. เวียงจันทน์ : สำนักพิมพ์จำหน่าย สปป. ลาว.
- ไกสอน พมวิหาน. (1997). **นิพนธ์เลือกเฟ้น 3**. เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- ไกสอน พมวิหาน. (2005). **นิพนธ์เลือกเฟ้น 4**. เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์แห่งรัฐ.

